

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Négyes gyilkosság egy lőszerraktárban*

A nyugatnémet Bundeswehr 261-es ejtőernyős zászlóalja a Saar-vidéki Lebach kisvárosban állomásozott, amikor 1969. február 20-án, 8.30-kor a városon kívül létesített lőszerraktárhoz Schmid törzsőrmester vezetésével teherautó kanyarodott. A lőszerraktár bejáratánál a sofőr többször is eredménytelenül dudált, de senki nem nyitotta ki a kaput.

Az autóval érkező három katona egy pokrócba burkolódzó, mezítlábás embert látott kitérődni az őrségi épületből, de néhány lépés megtétele után összeesett. A bebocsátásra váró katonák azt feltételezték, hogy az öttagú őrség valószínűleg lerészegedett, ezért bemásztak az objektum udvarára. A földön fekvő társukhoz siettek, aki elhaló hangon azt suttogta: „Rablótámadás, ketten voltak, ismerhették a környéket”, és elvesztette az eszméletét.

Berohanva az épületbe, három őrt a priccseken fekvé már holtan találtak, a negyedik pedig haldoklott. Szörnyűséges felfedezésükről értesítették a laktanyát, ahonnan 9.10-kor riasztották a városka csendőrségét.

Az orvosi beavatkozás ellenére a kórházban a negyedik katona is meghalt, az ötödiket, Schulz őrzetőt, sikerült megmenteni. Ő néhány nappal később a következőképp adta elő a történeteket:

Az őrség épületének folyosóján épp az órájára pillantott, amikor nyolc perccel hajnali három előtt a szomszédos olajtartály helyiségéből berontott egy katonaruhás alak, és mellbe lőtte, majd többször nyakon és hátra szúrta, miközben további lövéseket hallott a pihenőszobából. Schulz mozdulatlanul feküdt a földön, s hallotta, hogy feltehetően két személy – a támadók – magához vette a lőszerraktár kulcsait, és kirohant az őrség épületéből. Ekkor, bár az egyik oldala megbénult, bekúszott az őrszobába, hogy onnan értesítse a laktanyát a történetekről, de a támadók elvágták a telefon zsinórját. A maradék erejét összeszedve kimászott a házból, és az őrség Unimog teherautójának kerekai között keresett menedéket. Kis idő múlva látta, amint a két tettes megakodva jön a lőszerraktárból, bementek, majd rögtön kijöttek az őrség épületéből, és hallotta, amint őt keresik, de nem találják, majd elrohannak a kerítés felé. Hosszú idő után, amikor az erős szomjúságérzete már legyőzte a félelmét, bekúszott az épületbe, és megpróbált inni egy vödörből. Még volt annyi ereje, hogy lerántson egy takarót, és már csak akkor nyerte vissza az eszméletét, amikor reggel dudáltak.

* A cikk a Jürgen Neven-DuMont – Karl Schütz – Rainer Söhnlein: Kleinstadtmörder. Spur 1081. Hintergründe zum Fall Lebach című kötet kriminalisztikai összefoglalója (Hoffmann u. Campe, Hamburg, 1971).

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Miután 9.10-kor riasztották a lebach-i csendőrsőt, azon nyomban jelentették a saarbrückeni tartományi rendőrségnek a hírt, és ezzel beindult a bűnüldözés gépezete, amely a második világháború óta eltelt több mint húsz év legnagyobb szabású akcióját indította el. A kiérkezett bűnügyi technikusok már tíz órakerkezték a helyszíni szemlét, de – noha a lőszerraktár a városon kívül esett – a kerítésen belül a katonák, az összeseregglő újságírók és a kíváncsiskodók pedig a kerítésen kívül összetaposták és megsemmisítették a nyomok jelentős részét.

Közben még a délelőtti folyamán a wiesbadeni Szövetségi Bűnügyi Hivatalban (az amerikai FBI német megfelelője) fölállítottak egy különleges bizottságot, amelynek a vezetője a belügyminisztérium egyik legismertebb kriminalistája, *Kaul Schultz* lett. Ezzel egyidejűleg a katonai elhárítás, valamint az államügyészség is akciósba lendült. A főhadiszállást a lebach-i rendőrsikolán rendezték be.

A különleges bizottság döntései között az egyik legelső az volt, hogy hatvannyolcezer nyugatnémet márka jutalmat tűztek ki a nyomravezetőnek, de a rendkívüli összegén túl a sajtó is gondoskodott arról, hogy a lakosság figyelmébe a bűntettere irányuljon.

Mozgásba lendül a bűnüldözés

Már a nyomozás első napjának eredményei arra mutattak, hogy nehéz és hosszú felderítésre kell berendezkedni. A négy főfelügyelőből álló „agytröszt” nagyon körültekintően fogott munkába. A kiadott jelszó az volt, hogy minden nyom lehet „forrónyom”, vagyis elvezethet az elkövetőkhöz, ennek megfelelően minden információról külön dossziét vettek föl. Az ilyen nyomok száma 3881-re rúgott, végül az 1081-es nyom bizonyult helyesnek és vezetett el a tettesekhez.

A helyszínen talált lövedékekből és hüvelyekből a fegyverszakértők megállapították, hogy a rablótámadást két maroklófegyverrel követték el, az egyik egy 9 mm-es P38-as Walther, ennek lövedékeitől halt meg a négy ember, és egy Schmeisser-Patent 6,35 mm-es, amely Schulz őrzetét sebesítette meg. A fegyverek megismerése részben könnyítette, részben nehezítette a rendőrök dolgát, mert a P38-as akkor még a hadsereg szolgálati fegyvere volt, de a második világháborúból is jócskán maradhatott ilyen tűzfegyver a lakosságnál.

Mindazonáltal a Schmeisser rendkívül ritka revolvernek számított, mert az NDK-beli Suhlban, ahol a Schmeisser gyár egykor működött, 1945-ben megszűnt a fegyvergyártás, és a nyomozók tíznél kevesebbre becsülték az illegálisan használt ilyen típusú lőfegyverek számát a Saar-vidéken.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Megállapították, hogy hiányzik az őrség három G–3-as géppisztolya a tárákkal, két P1-es revolver töltött tárákkal, bőrtokokkal, továbbá a 10. számú lőszerraktárból egy faláda ezer géppisztolytölténnyel, valamint a lőszerraktár kulcsai.

Valószínűsíteni lehetett, hogy a tettet hajnali három óra körül két elkövető hajtott végre, továbbá a kerítésen azonosítható volt a behatolás és a kitörés helye is. Vázolták az elkövetés legvalószínűbb lefolyását. Mivel a P38-asból 12 lövedéket találtak, biztosnak tűnt, hogy az egyik tettesnek tárat kellett cserélnie. A Schmeisserből kieső hüvelyeken található nyomokból arra lehetett következtetni, hogy ez a revolver hajlamos az elakadásra. Utóbbi miatt felvetődött az életben maradó Schulz cinkosságának lehetősége is.

A lőszerraktárnál talált összes ujjnyomtöröredék azonosítása alkalmatlannak bizonyult, ezzel szemben a lábnyomokból megfelelő gipszmintát sikerült rögzíteni.

A kerítés mellett találtak egy Polaroid fényképezőgép vakujából származó üvegszilánkot, továbbá a lőszerraktár közelében lévő erdőben egy Michelin gumibroncstól származó nyomot.

Az elsőként felvetődő kérdések között volt Schulz őrzető szerepének tisztázása. Lejátszották a vele történeteket, és megállapították, hogy bár nem zárható ki, hogy előre tudott az eseményekről, de ez nem is igazolható. A katonai elhárítás végig őrt állított a betegágya mellé.

A hipotézisek felállítására

Az első nap végén a következő megállapításokra jutottak: a tetteseknek jó helyismeretük volt, mert nemcsak a lőszerraktárak kulcsainak a helyét ismerték, de azt is, hogy melyik kulcs melyik épület nyitására szolgál. Ugyancsak erre engedett következtetni céltudatos mozgásuk a söitét lőszerraktár területén. A helyismeretet ugyanakkor bárki megszerezhetné a környéken, ugyanis az erdős, egyenletes terepen szinte észrevétlenül lehetett a kerítésig lopódzni. Továbbá az is megkönnyíthette a bűncselekmény előkészítését, hogy nem állandóan felállított őrk őrizték a lőszerraktárt, hanem őrzárak, amelyeket gyakran – mint az elkövetés éjszakáján is – el is hagytak.

A nyomozók mindenestre célul tűzték ki a lőszerraktár környékén az utóbbi hetekben-hónapokban feltűnt gyanús személyek szerepének tisztázását, valamint az előző években őrszolgálatot teljesítő összes katona alibijének vizsgálatát. Ugyanígy ellenőrizték mindazon személyeket, akik korábban látogatóként, ellenőrként vagy munkásként jártak a lőszerraktár területén.

Mivel a tettet hidegvérűen és brutálisan, egyszersmind gyorsan és szakszerűen hajtották végre, valószínűsíteni lehetett, hogy legalább az egyik elkövető speciáli-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

san kiképzett egykori „ranger” lehetett, az ő kiképzésükhöz hozzátartozik a hasonló hangtalan, meglepetésszerű támadás. Az NSZK-ban ritka késhasználat kapcsán felmerült a távolkeleti vagy más külföldi közreműködésének valószínűsége is. A megsebesült Schulz csak a saját elkövetőjéről tudott személyleírást adni, ezek szerint az illető 180 cm magas szőke bajuszos férfi volt, továbbá úgy emlékezett, hogy mindkét támadó a Bunderswehrben rendszeresített (de a lakosság körében is divatos) olajzöld parka kabátot viselt, és mindketten hibátlan, dialektustól mentes németet beszéltek.

Az elsődleges információkból hozzávetőlegesen következtetni lehetett arra, hogy milyen további nyomokat kell felderíteni. Valószínűleg véryomok maradtak vissza az elkövetők ruháján, az elkövetés helyének talajmaradványai tapadhattak az öltözkűkre és a lábbelikre, a járműükben pedig a lőszerraktárból származó mikronyomok lehetők fel.

A számba jöhető motívumok latolgatásakor fölvetődött az elmebeteg tettesek, szélsőséges politikai csoportok, leszerelt katonák bosszújának lehetőségége. Végül a legvalószínűbbet, a fegyverhez jutást helyezték első helyre: „Elsősorban olyan személyeket kell keresni, akiknek még az ilyen ár sem volt magas a fegyverek megszerzéséhez.”

Ezek után a következő feladatokat tűzték ki:

Mivel nincs egyértelmű „forrónyom”, mindenekelőtt a Bunderswehr köreiben kell keresni a tetteseket, nem elhanyagolva a civil lakosságot sem, mégpedig mindenféle földrajzi határ nélkül.

A vizsgálatokat a hagyományos kriminalisztika (és nem a katonai elhárítás) szabályai szerint kell lefolytatni.

Minden lehetséges nyomot alaposan és kitartóan kell követni. Minden eredménytelenül lezárt nyomdossziét még egyszer ellenőrizzen egy tapasztalt kriminalista.

4. Az első fázisban (nyolc-tíz nap) gyorsan és egyszerűsítve kell dolgozni, úgy, hogy az alibik ellenőrzésén legyen a hangsúly, mivel az alibiket igazoló tanúk emlékezete idővel romlik.
5. Minden számba jöhető gyanúsítottól fényképet kell beszerezni, hogy azokat az életben maradt Schulz őrzető elé tárhassák.

Mire a nyomozást vezetőik megállapodtak ezekben az alapelvekben, az átdolgozott nap után a cigaretta- és szivarfüsttől már csak mindegy fél méterről lehetett a tárgyakat megkülönböztetni egymástól a lebachi rendőriskola helyiségében. Úgy becsülik, hogy egy hónapos munka után elfogják a tetteseket.

Rutinintézkedések

Nagy erőket mozgósítottak a tettel kapcsolatba hozható gépjármű keresésére, ennek érdekében mindenekelőtt a január 20-i határidőtől a jogellenesen használt vagy elűnt személy- vagy kisteherautók állnak a vizsgálat középpontjában.

Mivel a Saar-vidéket az országhatár is határolja, a közeli Belgiumra, Hollandiára, Luxemburgra és Franciaországra, de értelemszerűen valamennyi nyugatnémet tartományra is kiterjesztették a gépjármű körözését.

Ezzel összefüggésben még ugyanezen területen megvizsgálták az autók bérbeadásával foglalkozó cégek feljegyzéseit, de valamennyi szálloda, vendégfogadó, panzió vendégforgalmát is ellenőrizték.

Végigjárták Lebach, valamint a környező települések valamennyi családját, nemkülönbén a környékbeli Bundeswehr-laktanyák személyi állományát, és érdeklődtek az esetleges észrevételeikről.

Ugyanezt tették a szórakozóhelyek közönségével is.

Kétóránként hangszórós járművekből kérték a lakosság együttműködését.

Tizennyolcezer plakátot nyomtattak a bűncselekményről, illetve a kitűzött nyomravezetői jutalomról.

Gondoskodtak az információk akadálytalan fogadásáról is.

(Ezzel kapcsolatban a nyomozók nem kis irigységgel szemlélték a technikailag sokkal jobban felszerelt katonai elhárítást: ők a saját járműveikben komplett lakó- és dolgozószobákat telepítettek a helyszínre, míg a bűnügyi nyomozók az első napokban esetenként a napi futkosással összegyűjtött információkat maguk gépelték, és mivel napokig nem mehettek haza a lakásukra ruhát cserélni, a fűtőtesteken bizony éjszakánként alsóneműk száradtak.)

Az intézkedésekkel a lakosságot olyan személyek keresésére indították, akik – a tettel összefüggésbe hozhatóan – valamilyen formában kitűntek a környezetükből.

Az igyekezetre és a körültekintő munkára jellemző volt, hogy a Luftwaffe számtalan légi felvételt készített a környékről, ezt megfelelő szakértők kiértékeltek, olyan gyanús helyeket keresve, amelyek személyek vagy tárgyak rejtekeként szolgálhattak. Ezeket aztán a rendőrök sorra végigkutatták, de ugyanezt az erdő- és mezőőrökkel is elvégeztették más – általuk ismert – számba jöhető hely vonatkozásában.

Január 27-re virradóan a környék öt nagy útkereszteződésében forgalmi ellenőrzést tartottak – feltételezve, hogy ugyanazok járnak arra, mint egy héttel korábban –, és olyan személyeket kerestek, akik megfigyelhettek valami gyanúsat a tett éjszakáján.

A Saar-vidéken valamennyi taxisofőrnél, prostituátnál, kitarítóknál érdeklődtek a bűncselekményről, a tartomány valamennyi cipőárúsítással foglalkozó boltjában

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

végigkérdezték az eladókat a cipőlenyomatról, a Schmeisser-Patent fényképét pedig közölték a lőfegyverekkel foglalkozó szaklapokban.

A fegyver viszonylag ritka előfordulása miatt utóbbi ígéretes nyomozási iránynak tűnt, és a nyomozás befejezéséig negyven ilyen típusú lőfegyverről származó információt vizsgáltak meg.

A P38-as revolverrel kapcsolatban nem kevesebbet kívántak a helyszínre rendelt fegyverszakértőktől, mint a Lebachban föllelhető valamennyi ilyen típusú fegyver vizsgálatát.

Ennek érdekében egy ejtőernyős és egy légideszant zászlóalj 265 ilyen szolgálati revolverét „lőtték be”. Ennek az eljárásnak az volt a lényege, hogy valamennyi fegyverből két-két lövést adtak le egy vattával megtömött két méter hosszú deszkaládába, majd a lövések után egyenként megkeresték a lövedékeket, felirattal látták el, és azonosításra küldték a wiesbadeni központba. Az aprólékos munka miatt a fegyverszakértők több napig fagyoskodtak az ejtőernyős zászlóalj lőterén, és a munka elvégzéséhez kiürítették a környék drogériáit, hogy meglegyen a töménellen mennyiségű vatta. A nagy erőfeszítések ellenére ez a munka eredménytelen maradt.

A véletlenek összejátszása folytán már az első napokban letartóztattak egy gyanús fegyvergyűjtőt, Helmut Skupint, de hamarosan kiderült, hogy ártatlan. Az ügy lezárásáig a rendőrök több száz illegális lőfegyvert gyűjtöttek be, és nem kis büszkeséggel jelentették ki, hogy sokkal alaposabbak voltak a fegyverek összeszedésénél, mint a megszállók a háború végén.

Már január 20-án, éjjel sikerült kihallgatni Schulz őrvezetőt, noha az orvosok akut életveszélyesnek minősítették az állapotát. A hézagos vallomásból a magasabbik tettesről – akivel a földön dulakodott, amikor az többször megszúrta őt – megfelelőnek mutakozó személyleírást adott. Még aznap éjjel felkutattak és elhoztak egy rajzolóit Kölnből, aki fantomképet állított össze. Ez aztán a rajz már másnap megjelent a lapokban, valamint a plakátokon.

Mivel Schulz őrvezetőt a járőrözés elmulasztása miatt elvileg őrszolgálati vétség terhelte, Buback főállamügyész elérte, hogy az illetékes egység parancsnoka ne indítson ellene eljárást. E lépéstől a nyomozás vezetői azt remélték, hogy Schulz – már ha tudja – felfedi a teljes igazságot.

Az őrokre vonatkozó vizsgálatokból kiderült, hogy a lőszerraktár őrsége csak akkor járőrözött az előírás szerint, ha ellenőrzést végző tiszt megjelenésére lehetett számítani, egyébként pedig vagy kártyáztak, vagy pedig – mint a bűntett éjszakáján is – egy katona ébrenléte mellett alvással töltötték az időt.

A nyomozók megtudták, hogy az olajtartály kívülről nyitható helyiségének kulcsa már több mint egy éve elkallódott, ez pedig jelentősen megkönnyítette a tettesek behatolását az épületbe.

A vezetői munka

Az ekkora erőket megmozgató nyomozások vezetői teljes mértékben elütnek attól a képtől, amit a lakosság a tévé képernyőjéről megismert. Munkájukban, magatartásukban semmi sincs a leleményes felügyelőből, aki az aljas, ámbár agyafúrt bűnözőt leleplezi a végén.

A lebachai „agytröszt” tagjai sokkal inkább hasonlítottak a tisztviselőkhöz vagy egy nagyszabású katonai akció parancsnokaihoz, mint a hagyományos detektív-ideálhoz. Tudatában voltak annak, hogy csak a kitaró és lelkiismeretes precizitással végzett rutinmunka hozhatja meg a kívánt eredményt és csökkentheti minimálisra a véletlenek szerepét.

Egy ilyen különleges csoportot jól vezetni csak nagyon körültekintően lehet. Alapelvként rögzítették, hogy a jó rendőrségi hivatalnak akkor végzi megfelelően a munkáját, ha később írásban is megtalálható lesz minden elhangzott szó. Ennek megfelelően a tett elkövetése után három nappal 440, a tizedik napon pedig már több mint ezer nyomról volt megfelelő dosszié és nyilvántartás. Számítógép használata akkor még szóba sem került, de a számtalan kombinációban elkészített regiszter – sokkal munkaigényesebben ugyan, de – lehetővé tette, hogy egymással összefüggésbe hozzák a különféle gyanúokokat.

Mint később beigazolódt, ez a lelkiismeretes aprómunka valóban meghozta gyümölcsét, bár a véletlen, vagy a németek tréfás szóhasználata szerint a „Szerencse” felügyelő segítségére is szükség volt.

Amikor az első hullámban a nyomozás vezetői megtették mindazokat az intézkedéseket, amelyeket a klasszikus kriminalisztika ilyen esetekre kötelezően előír – ha nem is télenül, de –, várták a beérkező első eredményeket. A megtanult intézkedéseken túl egyéni leleményekre is szükség van. Ilyen volt például, amikor a Bundstag katonai főfelügyelője a kilencedik napon ellenőrizni kívánta az ügy előrehaladását, és őt, valamint az őt kikísérő riporterek seregét azért nem engedték a lőszerraktár területére, mert ott a rendőrség épp egy új módszerrel kísérletezett. Ennek lényege az volt, hogy a tettesek lábnyomaiba fehér papírlapokat helyeztek, ezeket aztán helikopterről filmetkék, hogy így képet kapjanak a tettesek pontos mozgásáról a terepen.

De ahogy lehet „Szerencse” vagy „Véletlen” felügyelőről beszélni, akkor létezik egy „Véletlen” ügyvéd is, aki (vagy inkább ami) épp a bűnözők érdekeit védi.

Ez a „Véletlen” többször is beleavatkozott az ügyek menetébe, először például már az első napokban. Az történt ugyanis, hogy a rendőrség kérésére kigyűjtették a szóban forgó 26. számú ejtőernyős zászlóaljnál 1967-től szolgálatot teljesítő katonák névsorát. Ezt a munkát a katonai elhárítás megfelelően képzett emberei

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

végezték. Feltételezve a pontosságukat és megbízhatóságukat, a rendőrök ezt a listát nem vetették össze a zászlóalj egyéb nyilvántartásaival, ez, mint később kiderült, hiba volt, mert egyetlen ember neve nem szerepelt csupán a kapott névsorban, és az épp az egyik elkövető volt.

Fordulat az ügyben

Mint a nyomozás vezetői rögzítették az alapelvekben, valamennyi nyomot egyforma intenzitással kell követni. Miután az első reményteli napok után egyik nyom sem bizonyult kellően „forrónak”, a nyomozók minden újabb nyomot rezignációval vegyes várakozással fogadtak.

Az 1081-es sorszámot kapta a hamburgi *Bild* napilap szerkesztőségéből február 1-jén befutó levél, amelyben az olasz maffia nevében ismeretlenek a következőkről tájékoztatták a lapot: A rablótámadást hárman hajtották végre, és azért választották az ejtőernyősök egységét, hogy a megfelelő ellenféllel bizonyítsák rátermettségüket. A következő három hónapban további akciókkal jelentkeznek. Állításuk bizonyításaként egy kitépett lapot mellékeltek, amelyik szerintük az őrséget ellenőrző naplóból származott.

A levél akkorra már lebachig megjárta a bonni hadügyminisztériumot is, és bár minimális volt a használható ujjlenyomatok fellelésének esélye, egy újonnan nyitott dossziében az 1081-es sorszámot kapta. A nyomozók csak a levél ismeretében szkeptikusan fogadták volna az új nyomot, mivel a kriminalisztikában hétköznapi jelenségnek számít, hogy egy szenzációs üggyhöz kapcsolódva másoknak is „ötletei” támadnak (kivált, ha a nem túl eredeti maffia álnevet használják). Az viszont nagy érdeklődést váltott ki, hogy az állítások alátámasztására egy eredetinek látszó füzetlap szolgált. Ekkor derült ki, hogy az a napló, amelyet a tett színhelyén találtak, csak az egyik szolgálati könyv volt, és az őrség ezen túlmenően még két további nyomtatott tömböt használt: egyet a személyek, egyet pedig a lőszerraktárban megforduló gépjárművek regisztrálására. A kitépett lap a személyek ellenőrzésére szolgáló naplóból származott. A gyakori őrséget adó katonák közül egy gyorsan előteremtett oldotta meg a rejtelmet. Ennek ismeretében aztán a maffiára vonatkozó állítások hihetősége is jelentősen megnőtt, és újra elővettek egy korábban már lezárt dossziét, amely egy berlini börtönben ülő rabnak a maffia közreműködésére vonatkozó tanúvallomását tartalmazta.

Miután 150 személy ismételt kihallgatásával kizárták annak a lehetőségét, hogy az ellenőrző könyv a tett felfedése és az első helyszínelés között tűnt volna

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

el, az 1081-es nyomat kettőzött erővel kezdték követni, mivel az nagy valószínűséggel az elkövetőktől származott.

A levél tartalmának komolyan vétele miatt, no meg mert meg akarták óvni egy támadástól a nyomozás vezetőségét, óvintézkedés gyanánt kézigránáttól védő zsalugátert szereltek az ablakokra, és megerősítették az őrséget.

A levél hitelességéhez fontos információnak számított, hogy a kitépelt ellenőrzési lapon egy korábbi őrtől származó ujjlenyomatot találtak, de az írásszakértők kiderítették a levél írásához használt írógép típusát is, ez pedig a későbbiekben segíthet a gyanúsítottak körének szűkítésében.

Tekintettel arra, hogy a nyomozók megtudták a tettesektől, hogy további akciókra készülnek, továbbá hogy közlékenyek (legalábbis a sajtóval), ezen a nyomon ellentámadást indítottak. Egy főfelügyelő sürgősen Hamburgba utazott a következő céllal:

- a szerkesztőséget megnyerni az együttműködéshez,
- felkutatni azokat, akik megfogták a levelet (ujjlenyomatok),
- időnyerés céljából elhalasztani a levél közlését,
- felkutatni a hiányzó borítékot,
- felkészíteni a szerkesztőséget egy esetleges újabb levél fogadására.

Ezekből a feladatokból csak egyet – a borítékra vonatkozót – nem sikerült teljesíteni, de most az egyszer a rendőröknek kedvezett a szerencse, mert az egyik titkár nő emlékezett, hogy a már kidobott borítékon a Frankfurt am Main-i 1. számú postahivatal pecsétje szerepelt.

Noha a *Bild* késznek mutatkozott hallgatni a levélről, a konkurens *Hamburger Morgenpost* valahogy tudomást szerzett az ügyről, és február 8-án részletes cikket közölt a maffia-levélről. Ezek után a *Bild* is lehozta a részleteket.

A levél megjelenésének több mint egyhetes késése elegendő volt ahhoz, hogy újabb jelentkezésre bírja a türelmetlen tetteseket. Február 6-án, csalódva a *Bild*ben, az ugyancsak tekintélyes *Der Spiegel* hetilap kapott egy géppel írt levelet, mellékletként pedig a már ismert őrség-ellenőrzési könyv egy újabb lapját. Mivel ezúttal a borítékot is sikerült megszerezni, a figyelem a frankfurti főpostára irányult.

A nyomozás vezetői a csapdaállítás mellett döntöttek. Feltételezték, hogy a tettesek kellően biztosnak érzik a nagy forgalmú postát, ha két ízben ott adták fel a levelüket. Ezért egyvalaki a főpostán a bedobó nyílásból beeső minden egyes borítékot kézbe vett, és rádióon riasztott, ha valamelyik szóban forgó lap szerkesztőségének címezték. A szomszédos épületben televíziós stúdiót rendeztek be, ahova a posta épületében elhelyezett, és hirdetési plakátokkal álcázott tévékamerából érkezett a kép. Mivel a borítékokat fogadó rendőrnek joga volt a gyanús borítékok

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

azonnali felnyitására, így lefújhatta a riasztást, amikor több utcai megfigyelő üldözöbe vette egy ártatlan olvasói levél feladóját.

Ezt a nagy erőket lekötő akciót több héten keresztül eredménytelenül folytatták, pedig február 17-én a *Der Spiegel*ben megjelent egy nagyon rafináltan megírt cikk, amitől a nyomozás vezetői azt várták, hogy további levélírára ösztönzi az elkövetőket, sajnos eredménytelenül, mert többet nem jelentkeztek.

A wiesbadeni Szövetségi Bűnügyi Hivataltól időközben viszont megérkezett a szakértői vélemény, miszerint a *Der Spiegel*nek írt levelet ugyanazzal az írógéppel írták, mint a korábban a *Bild*nek küldöttet, továbbá a kitépelt lap is hiteles, mert a lebach-i lőszerraktár őrségéé. Mindamellet használható, a tettesektől származó újjelenyomatot nem sikerült azonosítani.

A tettesek taktikát változtatnak

Február 17-én a többszörös müncheni milliomos, *Rudolf Münemann* felesége felbontotta férje levelét, és döbbenet olvasta, hogy férjének az olasz maffia a következő üzletet ajánlja.

Abban az esetben, ha a milliomosnak meggyűlne a baja a törvényekkel, vagy háború, esetleg belső zavargás törne ki, a maffia nyolcszázezer nyugatnémet márká fejében készíti az NSZK-ból a békésebb Etiópiába szöktetni. Hivatkoztak továbbá arra, hogy világszerte már 80 prominens személlyel kötöttek ilyen szerződést, és nem minden fenyegetés nélkül közölték, hogy a hasonló ajánlatokat visszautasító egyik milliomos helikopter-balesetében is benne volt a kezük. Ha viszont kész elfogadni az ajánlatot, adjon fel egy hirdetést a *Frankfurter Allgemeine Zeitung*ban a következő szöveggel: „St. Moritzban luxusvilla eladó”, és a hirdetés végén kódszámként adja meg az otthoni titkos telefonszámát. A nagyobb nyomtér érdekében egy polaroid fényképet mellékeltek, amelyik – állításuk szerint – a lebach-i rablótámadásból származó géppisztolyokat ábrázolta.

Az esti órákban hazaérkező férfi a levelet és a fényképet habozás nélkül továbbította a müncheni bűnügyi rendőrségnek, ebben már nagy gyakorlata volt, hiszen korábban külön dossziét nyitott a zsarolóleveleknek, ugyanis mind a tehetősége, mind pedig az életmódja miatt gyakori szereplője volt a bulvárlapoknak. A müncheni rendőrség mindenestre fegyveres őrköt állított a Münemann-villa parkjába.

Schütznek, a nyomozás vezetőjének ekkor már nem volt könnyű dolga, mert a belügyminisztérium március 1-jétől százzal harmincötre kívánta csökkenteni a nyomozásban részt vevők számát, és még jó, hogy egyelőre a müncheni levélről sem tudott. A wiesbadeni központnak tűnt fel az esetleges azonosság lehetősége. A ké-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

sőbbi behatott vizsgálat igazolta is ezt a feltételezést, mert az írásszakértők bebizonyították, hogy nagy valószínűséggel a már ismert két levéllel azonos írógéppel írták a Münemann-féle zsarolólevelet is. (A szakértők ritkán merik határozottan kimondani az állításukat, de a munkájukat most az is nehezítette, hogy a zsarolók mindegyik levélnél szándékosan több példányt írtak egyszerre, és az azonosítás megnehezítése miatt mindig csak a negyedik-ötödik másolatot adták postára.)

Amikor a lebach-i nyomozók végre tudomást szereztek a történetről, egy főfelügyelőt küldtek Olaszországba, a levél feladási helyére. Ezzel egyidejűleg egy csoport áttelepült Münchenbe, ahol némi kapacitálás után sikerült a milliomost rávenni az együttműködésre, így a *Frankfurter Allgemeine Zeitung* következő hétvégi számában megjelent a kívánt hirdetés, amelyben a tárgyalási szándék színlelése céljából négyszázezer márka értékű villa eladásáról írtak.

Münemann abba is belement, hogy a privát telefonvonalára lehallgatókészüléket kapcsoljanak, annak érdekében pedig, hogy azonosíthatóak az esetleges hívót a telefonközpontban, az erre a számra befutó összes kapcsolást állandó megfigyelés alatt tartották. Mivel minden fordulatra fel kellett készülni, a Münemann-villát fegyveresek őrizték, és biztonsági okból az ott lakók nem hagyhatták el a házat.

Február 22-én, este fél nyolckor aztán megszólalt a telefon, és egy a mondataiba több francia kifejezést keverő telefonáló rövid utasításban négyszázezer márkát kért a frankfurt–müncheni autópálya hetedik kilométeréhez. Mivel távolsági hívás volt, a központban nem tudták megállapítani a hívás helyét.

Mivel nem lehetett pontosan érteni a kilométerkő számát és mert a zsarolókat újabb jelentkezésre kívánták kényszeríteni, a rendőrség úgy döntött, hogy egyelőre nem viszik el a pénzt.

24-én jelentkeztek újra, és a pár másodperces hívásban csak azt közölték, hogy másnap délelőtt ismét telefonálnak. Mindeközben eredménytelen maradt a szakértők minden abbéli kísérlete, hogy a zsarolólevélhez mellékelt fénykép fegyvereit pontosan azonosítsák, így azonosítani és tisztázni sem tudták, hogy a szóban forgó három géppisztoly valóban a lebach-i rablótámadásból származik.

25-én a francia akcentussal beszélő egyik zsaroló a következő vasárnapra megígérte, hogy felkeresik Münemannt, és a további részletek megbeszélésére másnap újra telefonál.

A nyomozás vezetői jelentős erőket mozgósítottak a müncheni tartományi rendőrségtől, mivel feltételezték, hogy a már kegyetlenségükről megismert tettesek, immár gyorstüzelő fegyverek birtokában, kiszámíthatatlan akciókra is képesek.

A következő napon délután ismét jelentkező óvatos zsaroló háromszor is letette a kagylót, amikor a titkárnő jelentkezett be, és csak Münemann hangjának felis-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

merése után volt hajlandó megszólalni. Röviden utasította Münemannt, hogy egy másik autópálya 30. kilométerkövéhez, egy erdei parkolóhelyre vigye a pénzt még aznap 16.45-kor.

Münemann fél órával későbbi időpontot kért a csúcsforgalom miatt. A zsaroló beleegyezett.

Mivel nem lehetett kizárni, hogy a zsarolók esetleg megölhetik a milliomost, egy maszkírozott rendőrtiszt vezette a Cadillacet, amelyben a hátsó ülés előtt két további rendőr kuporgott. Az autópálya-felügyelőség helikoptere elrepült a kérdéses szakasz felett, és megfigyeléseket végzett, továbbá megszervezték, hogy folyamatosan érkeznek a parkolóba civil ruhás rendőrök „pihenni”, közülük mindig „lemaradtak” páran, és eltűntek a környező erdőben.

A jól megszervezett pénztátadás eredményes befejezését ekkor fatális véletlen akadályozta meg. Az akció időpontjában a kérdéses parkolóhellyel szembeni ellenkező irányú pálya pihenőhelyébe véletlenül beállt a tartományi csendőrség autója. A felettük elhúzó helikopter rádión figyelmeztetni akarta ugyan a csendőrök autóját a távozásra, de azok más hullámhosszon forgalmazták, így csak a központjukon keresztül sikerült őket távozásra bírni.

Így aztán hiába várakozott a pénztátadó, senki sem jelentkezett.

Este a zsarolók a titkárnőnél azt az üzenetet hagyták, hogy másnap ismét jelentkeznek.

A következő nap aztán Münemann nagyon határozottan kérdőre vonta a zsarolókat az eredménytelen találkozó miatt, és igyekezett minél hosszabban beszélni. Rogaszkodott hozzá, hogy személyesen találkozzon a zsarolókkal, mondván, neki mint üzletembernek tisztázni kell bizonyos részleteket.

A megbeszélt időpontban azonban ismét nem jelentek meg a zsarolók, hiába fagyoskodott az ál-Münemann a papírral megrakott táskával – körülvéve az erdőben civil ruhás rendőrökkel.

Mivel a zsarolók többé már nem jelentkeztek telefonon, a nyomozás vezetői nem tudták, hogy a bűnözők esetleg rájöttek-e arra, hogy Münemann értesítette a rendőrséget, de a milliomos, valamint felesége testi épsége érdekében úgy határoztak, hogy ideiglenesen külföldre kell menniük. Elkísérte őket egy házi orvos szerepet játszó rendőrtiszt, aki a testőri feladatokat látta el. Münemann még a nyomozás befejezése után sem volt hajlandó elárulni, hogy melyik országban rejtőzött el.

A Münemann házaspár két hétig tartózkodott a külföldi rejtékhelyen, és végül türelmüket veszítve, a nyomozás vezetőinek javaslata ellenére visszatértek Münchenbe. Ekkor fedezték fel – és hozták a rendőrség tudomására –, hogy február 26-án, az elutazásuk napján érkezett címükre egy Karlsruheban feladott távirat, amelyben a zsarolók újabb kapcsolatfelvételt kértek. A gyors akciót ez egyszer si-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

ker koronázta: Karlsruhe-ban megtalálták a filctollal kitöltött táviratúrlapot, és a postai alkalmazott is emlékezett arra a férfira, aki feladta, és feladóként a következő címet írta a lapra: Dr. Sardo, Paris XII. Rue Faubert.

A postás kisasszonynak kivételes memóriája volt, és a közben eltelt két hét ellenére a következőképpen írta le a kérdéses személyt: 30-35 éves férfi, kb. 175 cm magas, zömök testalkatú, sötétbarna hajú, ápolt külsejű, akcentusmentes német nyelven beszélt (noha francia címet adott meg).

A személyleírás alapján készült ügynevezett fantomképet köröztették, és összehasonlították a korábbi fantomképpel is – különösebb eredmény nélkül. Ugyancsak ellenőrizték az NSZK területén élő valamennyi ilyen nevű személyt.

Mivel a rendőrök úgy ítélték meg, hogy változatlanul fennáll a milliomos elrablásának vagy megölésének veszélye, rábeszéltek, hogy töltsön néhány hetet a spanyolországi villájában, a spanyol rendőrség védelme alatt.

Az Olaszországban időző rendőrtisztviselők szintén felkutatnak egy olasz postai alkalmazottat, aki emlékezett az NSZK-ba címzett levélre, továbbá arra, hogy egy nyugatnémet rendszámú Alfa Romeóból kiszálló férfi adta fel. A kérdéses autót tulajdonosának a nevét is kiderítették: egy szicíliai születésű, de Frankfurtban élő többszörösen büntetett olasz pincér volt. A reményteljesnek induló nyom azonban hosszas ellenőrzés után a nyomozók számára hamisnak bizonyult. A nyomozók itt ismét elakadtak.

Ígéretes nyom egy Schmeisser-revolverről

A nyomozás vezetői március 6-án értesültek arról, hogy a Saar-vidéki Landau városka járásbírójáról az előző hónapokban eltűnt egy Schmeisser-Patent revolver. Ez a hír nagy érdeklődést váltott ki. Nem lehetett azonban pontosan kideríteni, hogy mikor és azt sem, hogy a hivatalos útvesztők és előírások útvonalán hol kalódott el. Különössé tette az ügyet, hogy az irattárból a lefoglaláskor felvett eredeti jegyzőkönyv is elveszett. Ráadásul az is kiderült, hogy a fegyverrel még nem végeztek el a szokásos és előírt próbálásokat. A kilőtt lövedékeket és hüvelyeket az esetleges későbbi azonosításra meg kell őrizni a Szövetségi Büntügyi Hivatalban, illetve ellenőrzik, hogy a fegyver vajon kapcsolatba hozható-e valamely korábbi bűnüggyel.

Azi azonban sikerült megállapítani, hogy egy bírósági alkalmazott már 1968 nyarán felfedezte, hogy a kérdéses revolver hiányzik a bűnjelszekrényből, de nem volt kideríthető, hogy nincs-e esetleg más szervnél, ami ilyenkor nagyon gyakori, de hanyagságból nem is néztek ennek utána. Egy másik bírósági titkárnő ügy emléke-

zett, hogy hivatalos vizsgálat céljából átvette tőle egy rendőrtisztviselő, ő viszont nem emlékezett erre.

Miután a nyomozás vezetői eredménytelenül kutattak a revolver eltűnésével kapcsolatba hozható személyek után, úgy döntöttek, hogy a fegyvert eredetileg birtokló szőlősgazdától szereznek be kilőtt lövedékeket és hüvelyeket. Az erőfeszítésüket végül siker koronázta: egy szerszámosláda mélyéről előkerült egy hüvely és egy kilőtt lövedék. A szakértők megállapították, hogy ugyanabból a fegyverből lőtték ki, amelyet a lebachi támadásnál használtak. A nyom tehát kellően forrónak bizonyult.

Bekapcsolódik a televízió nyilvánossága

Az NSZK-ban is létezett egy – a mi Kék fényünkhöz hasonló – havonta jelentkező rendőrségi műsor a megoldatlan bűnesetekről. Ezt egy időben adták Ausztriában és Svájc német nyelvű területein, és az volt a sajátossága, hogy színészek újra eljátszották a bűneseteket.

A nyomozás vezetői kezdetől számoltak a televízió nyilvánosságával, de be kellett várniuk a következő adásnapot. *Edward Zimmermann*, az adás vezetője készségesen támogatta a nyomozók elképzeléseit, és a műsort igen alaposan előkészítették. Az előzetes tárgyalásokon kialakultak a forgatókönyv lényeges elemei. Megállapodtak, hogy lejátsszák a tettesek telefonbeszélgetéseiről felvett hangszalagok közül azokat, amelyeket a milliomos saját magnójára vettek fel, és a stúdiófelvételeket különös gonddal készítették el. Szándékosan nem filmeztek a lebachi helyszínen, néhány eredeti részletet ugyanis el kívántak titkolni, továbbá pár apróbb részletbe tudatosan más hibákat is kevertek. A rendőrségnek ezekkel az volt a célja, hogy később megtalálhassák az igazi tetteseket – csak ők ismerik ugyanis pontosan a tett helyszínét. Az április 11-i adást kizárólag ennek az ügynek szentelték. Tapintatosan értesítették az áldozatok hozzátartozóit, hogy lehetőleg ne nézzék meg a megrázó részleteket is tartalmazó adást. Az utólagos felmérések szerint mintegy 25 millió néző követte a műsort, amely már előljáróban a következő földrajzi helyek nézőit hívta fel különösen együttműködésre:

- Münchent a Minemann-féle zsarolás,
- Karlsruhét a dr. Sardo-féle távirat,
- Frankfurtot, a maffia-levelek feladása és
- Saarbrückent a tett színhelyéhez közeli fekvése miatt.

Ebben a négy nagyvárosban a telefon mellett ültek az ügyet jól ismerő rendőrítisztek, hogy azonnal kiválogathassák a legértékesebb információkat.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Külön erre a célra formanyomtatványokat készítettek, hogy a telefonhívásokat szisztematikusan és gyorsan rögzíthessék. Minden helyszínen több telexvonal áll rendelkezésre az esetleges alibivizsgálatok céljára, a Szövetségi Bűnügyi Hivatal nyilvántartói megerősített ügyeletet tartottak.

Míndezzel az intézkedésekkel a következő irányokban kívántak adatokhoz jutni:

1. Az Interpol segítségét kérték arról, ki adta fel az olasz Riviérán az egyik maffialevelet.
2. Lehető-e egy általános zsarolási hullámra következtetni, kell-e egy olasz kapcsolattal számolni?

Ennek érdekében a következő kép- és hangfelvételeket tárták a nézők milliói elé:

- egy G–3-as kihúzható tusú géppisztolyt,
- egy P38-as revolvért,
- egy Schmeisser-Patent revolvért,
- egy lőszeresládát felirattal és a felragasztott szállítójeggyel,
- egy kulcscsomót a jellegzetes lőszerraktár-kulcsokkal,
- a lőszerraktár eltűnt ellenőrző könyvéhez hasonlót,
- a zsarolólevelek fotómásolatait,
- dr. Sardo fantomképét és kézírását a táviratblankettáról,
- a zsarolók hangfelvételeit.

Nyomatékkal megismételték, hogy a nyomra vezető hatvannyolcezer márká jutalomban részesül.

Az adás közben és után hétezer méter magnószalagot töltöttek meg a telefonhívások. A nyomozóknak több mint ezer értesülést kellett kiértékelniük – az első eredmények szerint különösebb haszon nélkül. Mint később kiderült, legalább ketten ráismertek a hangfelvételen a valódi tettes hangjára, de ezt annyira képtelenségnek tartották, hogy nem jelentették be.

Az ügyben fordulatot hozó telefonhívás két nappal az adás után futott be. Egy Buchela nevű remageni jósnő jelentkezett, hogy ismer egy bizonyos dr. Sardót, aki a korábbi napokban többször is nála járt, és fölöttébb gyanúsán viselkedett.

A részletesen felvett tanúvallomásának lényege az volt, hogy megjelent nála egy ilyen néven bemutatkozó úr, és azt állította, hogy ő a perzsa sah elvált felesége anyjánál teljesít szolgálatot mint személyi titkár, és az a megbízatása, hogy jóslatossan a hölgy bonni rezidenciáján. Erre Buchela nem volt hajlandó, de följajánlotta, hogy kész fogadni a hölgyet a saját lakásán. A titkár többször is jelentkezett és telefonált, de mivel nyilvánvaló ellentmondásokba keveredett, gyanússá vált előtte, és az utolsó találkozás után lányával följegyeztette autójának rendszámát és típusát.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

LD-X, vagyis Landau városban regisztrált Fiat 124 Sport személygépköcsi.

A nyomozás után kiderült, hogy a tettesek el akarták rabolni a jósnőt, vagy őt is meg akarták zsarolni, és ezért tettek kísérletet a környezetébe férkőzésre.

A tettesek azonosítása

A nyomozók a sorozatos sikertelenségek után kezdetben Buchela közléseit is szkeptikusan fogadták, de kötelességszerűen „felvették” a nyomot, és elindultak rajta.

Schütz, a vizsgálat legfőbb felelőse megpróbálta a tettesek helyébe képzelni magát, és a következőképpen okosodott. A bűnözők tisztában lehetnek azzal, hogy a rendőrség már a következő bizonyítékok birtokában van: a karlsruhei postás kisasszony és a jósnő megfigyelései alapján ismerik legalább az egyik elkövető személyleírását; ismerik továbbá az elkövetéskor használt két revolver lövedékeit; azonosítani tudnak két írógépet, amelyekkel a zsarolóleveleket írták; és birtokukban van a táviratblankettáról egyikük kézírása.

Így a televízióadás után – amit alkalmasint a tettesek is láttak – fel kellett készülni a bűnözők eltűnésére. Számolva ezzel, minden erőt a legfrissebb nyomra, Landaura összpontosítottak, nem lehetett ugyanis véletlen az egybeesés, hogy a kérdéses Fiat személygépköcsi és az eltűnt Schmeisser-Patent revolver ugyanabból a városból származott.

Ez volt április 13-án, 22.45-kor az a fordulópont, amelytől kezdve az ügy megoldása kriminalisztikailag rutinmunkának számított. Igaz viszont, hogy a katonák meggyilkola óta csaknem három hónap telt el.

Ezután már villámgyorsan megtörtént a logikai kapcsolódások felismerése. Megállapították, hogy az autó tulajdonosa egy bizonyos Wolfgang Ditz, aki a lebachi gyilkosság utáni második nap lépett ki a landau-i járásbírósról, ahol bírósági adminisztratív alkalmazott volt, és aki ugyanabban a szobában dolgozott, ahol az eltűnt Schmeisser-Patentet őrizték. Megállapították továbbá, hogy közeli barátságban áll Hans Jürgen Fuchsszal és Gernot Wenzellel.

Fuchs prioritásakor a Szövetségi Bűnügyi Hivatal adattárából előkerült egy levél, amelyet a férfi ugyanazzal az írógéppel írt, amellyel az egyik maffia-levelet. Továbbá az is kiderült, hogy ugyanabban a lebachi ejtőernyős-laktanyában töltötte szolgálati idejét, ahol a gyilkosság történt.

Ennyi keresztkapcsolat már igazán nem lehet véletlen, és a nyomozás vezetői innentől már a bizonyítékok gyűjtésére és a tettesek elfogására koncentráltak.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

A landai járásbírószágot munkaidő után megszállta egy különítmény, és valamennyi lehetséges írógépről írásmintát készítettek, valamint spontán kézírásmintát kerestek Wolfgang Ditztól.

Az április 21-én elkészült írásszakértői szakvélemény szerint a Münemann-féle zsarolólevelet ugyanazon az Olympia írógépen írták, amellyel Ditz dolgozott, illetve a karlsruhei táviratúrlapon Ditz kézírását lehetett azonosítani.

Ezek birtokában logikailag a következő kapcsolatrendszeret állították fel: aki a mafias zsarolólevelet írta, az lehet a lebach-i őrnapló birtokában, és ugyancsak ő fényképezte le a három géppisztolyt, ez pedig nem lehet más, mint Wolfgang Ditz.

A bizonyítékok és szakvélemények elégségesnek bizonyultak ahhoz, hogy a nyomozás vezetői javasolták Buback főállamügyésznek Ditz és Fuchs előzetes letartóztatását, továbbá a sorkatonai szolgálatot teljesítő Wenzel állandó felügyelését.

Az elfogás előkészítése

A parancsokat általában könnyebb kiadni, mint végrehajtani. Schütznek a nyomozás vezetőjének ahhoz, hogy végül a tetteseket kézre kerítse, döntenie kellett az intézményes „nagy” körözés és a „láthatatlan” üldözés között. Utóbbit választotta, és erre jó oka volt.

Mérlegelte ugyan, hogy a körözés elmulasztása esetén a tettesek külföldre távozhatnak, de a sajtós polgári sajtószabadság ismeretében tartani kellett attól, hogy egy nagyszabású körözés esetén a lapok előbb-utóbb megszimatozzák a dolgot, és elriasztják a tetteseket. A nyomozásnak ebben a szakaszában igen veszélyes lett volna, ha bármi kiszivárog az újságíróknak.

Végül sajtós, átmeneti megoldást választottak. A határállomásoknak megadták ugyan a két körözött személy nevét, fényképét, továbbá hogy különösen veszélyes, lőfegyvert is használó bűnözők, de „csak” zsarolással gyanúsíthatóknak állították be őket. A körözést kiadó szervet sem nevezték meg pontosan, csak úgy egyszerűen a Szövetségi Bűnügyi Hivatal volt az elrendelő. Ezzel egyidejűleg a legnagyobb titoktartás mellett elkezdték gyűjteni az információkat a keresett személyről, és úgy határoztak, ha a „láthatatlan” nyomozás öt nap alatt nem hoz eredményt, áttérnek az általános körözésre.

Megtudták, hogy mindkét gyanúsított anyagi nehézségekkel küszködik, korábbi állásukat felmondták, és az újabbat még nem foglalták el.

Mivel tudomásukra jutott, hogy több napja nem tartózkodtak landai lakásukon, viszont Fuchsnek el kellett volna helyezkednie egy frankfurti banknál, a nyomozók megszállták a Majna menti várost. Három napig felkutatták az összes számí-

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

tásba jöhető szálláslehetőséget, egyetemet, bankokat, szakiskolákat, de senki sem tudott a két keresett személyről.

Aztán végre a rendőrökre mosolygott a szerencse: április 25-én, telefonértesítést kaptak, hogy Fuchs aznap este szülei landai lakására érkezik.

Rendkívül gyorsan tervet készítettek, amelyben előkészítették a számba jöhető helyszíneken az elfogásokat, gondoskodtak tanúkról, megszervezték a házkutatásokat, a gépkocsi várható átvizsgálását. Csak Landauban 53 rendőr és bűnügyi technikus állt készenléiben az akcióhoz.

Tekintettel arra, hogy Ditz szándékáról a nyomozóknak nem volt információjuk, egyidejűleg lépéseket tettek a számba jöhető autópálya-szakaszok figyelésére, hogy valamelyik tettes nem hagyja-e el az NSZK-t az egyik közeli ország irányába. A megfigyelés méreteire jellemző volt, hogy a katonai elhárítástól kellett erőt kölcsönkérni, hogy valamennyi autópálya-pihenőt, benzinkutat és határállomást egyidejűleg szemmel tarthassák, felkészülve az esetleges tűzpárbajra is. A nyomozók ezúttal biztosra akartak menni, így szükség volt erre a „tűlbiztosításra”.

Az elfogással kapcsolatos konspiráció előkészületeihez tartozott, hogy az akció irányításához megfelelően kínálkozott a landai rendőrpárancsnokság épülete, de mivel elkerülhetetlen lett volna a környékbeli jelentősebb mozgás, inkább egy közeli Bundeswehr-laktanyát választottak főhadiszállásul. Ott viszont a tisztek és a katonák előtt azzal álcázták magukat, hogy a katonai elhárítás tart egy kihelezett tanácskozást.

A laktanyában tartották meg az utolsó akció helyzetmegbeszélését és eligazítását. Nyomatékosan felhívták a figyelmet arra, hogy számítani kell a tettesek löfegyverhasználatára. Megtiltották, hogy a rendőrök bármiféle elfogási kísérletet tegyenek addig, amíg a bűnözők az autójukban ülnek (nehogy megszőkjenek, vagy tüzet nyissanak az autóból). Átismételték a rendőrségi löfegyver-használati előírásokat. Minden elfogási csoportnak külön elmagyarázták a teendőit.

Mivel Landau kisváros, ahol az emberek többsége ismeri egymást, a rendőrök nagy gondot fordítottak a megfelelő álcázásra. A Ditz és a Fuchs család házához vezető utcákon feltűnés nélkül váltották egymást az átlagos landai járókelőktől alig különböző megfigyelők. A Ditz család lakásával szemben lévő vendéglőből pedig állandó megfigyelés alatt tartották a házat.

Ebédre – részben a konspiráció kedvéért – minden rendőr még a laktanyában egy NATO-élelmiszer egységcsomagot kapott.

Délután fél kettőtől aztán a landai rendőrpárancsnokságot is megszállta a vezérkar. Rövid idő alatt telepítették a telefon- és a telexvonalakat, a helyszínre vitték a nyomozás egész addigi karterékrendszerét, és a környező autópályákról kezdtek befutni az első jelentések. A csapda készen állt.

A tettesek elfogása

14.30-kor befutott az első éles hír: Wenzel, a harmadik gyanúsított eltávozást kapott, és a koblenzi vasútállomásra tart. A vonatra vele együtt egy rendőrtiszt is felszállt, és amint megérkeztek Landauba, mellé lépett két másik nyomozó, és bekísérték a landaui rendőrpáncsnokságra.

Fél négykor a nyomozás vezetője türelmetlenségében elhatározta, hogy körüljárja és ellenőrzi az embereit, és ekkor megsegítette a „szerencse” felügyelő. Alig teltek meg száz métert az autóval, amikor a sofőr megszólalt: „Nézzék csak, nem ez a kék Fiatot keressük?” És valóban, az előttük haladó autóban megpillantották a két keresett személyt. „Haladjon lassabban, engedjen közénk pár autót!”, reagált azonnal Schütz. Arra már nem volt idő, hogy rádión riadóztassa az egységet, mert a Fiat befordult abba az utcába, ahol Ditzék házáat szoros megfigyelés alatt tartották.

Ekkor az egyik utcából halottas kocsi kanyarodott eléjük, és a temetési menet eltakarta az üldözött autót. „Forduljon balra”, üvöltötte Schütz, és újra látták a kék Fiatot. Látták, amint megáll, az utasai kiszállnak, és szinte a semmiből hat civil ruhás rendőr ragadja karon és bilincseli meg őket. Betuszkolják az utca másik oldalán álló személygépkocsiba, és elrobognak.

A tettesek

Már a rendőrautóban elkezdtek záporozni a kérdések, és azonnal megmutatkozott a két bűnöző eltérő személyisége. Ditz magába roskadtan semmire sem válaszolt, Fuchs pedig felháborodottan mindent tagadott.

Kellő körültekintéssel fogtak neki az eddigiekhez hasonlóan nehéznek ígérkező bizonyítási szakasznak. Miután vége szakadt a versenyfutásnak az idővel, ha nem kényelmesen is, de mindenesetre a korábbiaknál is szisztematikusabban kezdtek a bíróságnak szánt bizonyítékok rendszerezésébe.

Mindenekelőtt már másnap két különböző fegyintézetbe szállították a gyanúsítottakat, majd miután a lebach-i főhadiszálláson megtették a megfelelő előkészületeket (például tévékamera a cellákba), bemutatták a sajtó képviselőinek a „trófeát”, és ugyanitt folytatódott a további kihallgatások. Mindenekelőtt az életrajzokat vették jegyzőkönyvbe. Ezekből nagyon sajtóságos kép tárult a nyomozók elé, amelyből több addig homályos részlet vált világossá.

Fontos momentum volt, hogy beigazolódott az a korábbi sejtésük és a landaui mendemonda, miszerint a gyanúsítottakat természetellenes kapcsolat fűzte egymáshoz.

HÍRES BŰNÜGYEK, TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

A bűncselekményhez vezető út is visszavezethető volt a homoszexualitásukra. De amíg ez a nyomozók számára világossá vált, érveikkel és még inkább a bizonyítékaikkal meg kellett törniük a gyanúsítottak konok hallgatását, később pedig rájuk bizonyítani a hazugságaikat.

Elterő személyre szóló taktikával kellett dolgozni. Miután fölismerték, hogy Fuchs a „keményebb”, tudták, hogy a végsőkig tagad, magától nem ismer be semmit, így Ditz megtörésére összpontosítottak. Az életben maradó Schulz őrzető, a postás kisasszony, valamint a jósnő eredményes felismertetése után Ditz egyelőre megtagadta a vallomástételt, és csak a csaknem kéthetes elzárttság, a bátyja érvele, valamint az elé tárt bizonyítékok törték meg, és végre vallomást tett.

Fuchs azonban szinte mindvégig kitartott amellett, hogy ő semmiben nem vett részt, és semmit sem tud Ditz dolgairól.

A harmadik gyanúsítottat, Gernot Wenzelt az április 25-i letartóztatása után nem sokkal szabadlábra helyezték, mert gyorsan tisztázódott, hogy nem vehetett részt a lebachi támadásban, és hihető volt, hogy a katonai szolgálata miatt sok részletről nem is tudhat. Ettől függetlenül számos részletről beszámolt, így például beismerte, hogy a társai előtte tárgyalták több gazdag ember megszarolásának terveit. A legfontosabb segítség pedig, ami miatt kiérdemelte az ideiglenes szabadlábra helyezését, az volt, hogy elvezette a nyomozókat abba az erdőbe, ahol emlékezete szerint Ditz egyszer magára hagyta, és ahol ő a fegyverek rejtekhelyét sejtette.

Az előkerült fegyverek látványa után Ditz papírt és írószert kért, és részletes beismerő vallomást tett. A Ditz megtöréséről készült filmet aztán bemutatták Fuchsnak is, aki belátva, hogy magára maradt, nemsokára maga is elkezdett beszélni.

A három gyanúsított vallomásáról csaknem hétszáz oldal jegyzőkönyvet vettek fel. Ennek rövid tartalma a következő volt: a gyanúsítottak rendkívül jó barátok, és kezdetről Fuchs volt az, aki irányította a lényegesen kisebb akaraterővel és fantáziával jellemezhető társait. A befolyása alá kerülő Ditz és Wenzel hitt Fuchsnak, aki a gyors maggazdagodásra állított fel látványos terveket. Mint azt a korábbi sorkatonai szolgálati idejéből tudta, a lebachi ejtőernyős zászlóalj löszerraktárát, a közhiedelemmel ellentétben, laza fegyelmű katonák őrzik. Azzal, hogy megtámadják őket, nem a fegyverszerzés volt az elsődleges céljuk, sokkal inkább az elszántságuk és a rátermettségük demonstrálása. Ez ahhoz kellett, hogy a későbbi megszarolandó személyekben kellő félelmet ébresszenek, és így készségesen engedjenek a zsarolásnak.

Fuchs azzal hitegette a társait, hogy a rengeteg pénzből luxusjachtot vesznek, és gondtalan életet fognak élni. Ebből nem lett semmi, mert 564 nappal a lebachi merénylet után a saarbrückeni esküdtribóság Fuchst és Ditzet életfogytiglani, Wenzelt pedig hatévi börtönbüntetésre ítélte.